

Дем'янчук М.А.

кандидат економічних наук, старший
викладач кафедри економіки та мо-
делювання ринкових відносин

Майстрок Т.О.

студентка 4 курсу напрямку підгото-
вки «Фінанси і кредит»

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ ТА РИЗИКУ ЛІКВІДНОСТІ ПАТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

Банківська система України на сучасному етапі розвитку перебуває в кризовому стані. Основними причинами є значне підвищення ризику ліквідності банків, що викликане відтоком депозитів населення, погіршенням якості кредитного портфелю та підвищення кредитного ризику, спричиненого економічним станом держави та державним регулюванням економіки.

Дослідженню кредитного ризику, ризику ліквідності і методам управління ними присвятили свої праці Г. Андреева, В. Домрачев, В. Кирилюк, Н. Наріжна, С. Павлюк, Я. Благодир тощо. Не зважаючи на глибину наукових досліджень у цій сфері, постійного дослідження потребують методи аналізу та моделі оцінювання кредитного ризику та ризику ліквідності банку в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Тому метою роботи є порівняльний аналіз кредитного ризику та ризику ліквідності на прикладі ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

Кредитна діяльність банку є основним критерієм, що відрізняє його від небанківських установ. Основний прибуток банк отримує від операцій з кредитування. Кредитні ризики багато в чому відрізняються один від одного. Існують як зовнішні, так і внутрішні способи мінімізації кредитних ризиків. Серед зовнішніх способів регулювання кредитного ризику банку можна виділити економічні нормативи діяльності банку, які запроваджує НБУ [1].

Зокрема, це нормативи кредитного ризику [2]:

– максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента – Н7 (не більше 25 %);

– норматив великих кредитних ризиків – Н8;

– норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительства, наданих одному інсайдеру – Н9;

– норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительства, наданих інсайдерам – Н10.

Динаміка економічних нормативів кредитного ризику ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за період 2013 – 2015 рр. наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка економічних нормативів кредитного ризику ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2015 роки, %

Найменування статті	Норматив НБУ	Значення станом на		
		01.01. 2013	01.01. 2014	01.01. 2015
Н7 «Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента»	Не більше 25%	16,23	28,76	26,85
Н8 «Норматив великих кредитних ризиків»	Не більше 800%	36,50	110,96	106,63
Н9 «Норматив максимального розміру кредитів, гарантій, та поручительства наданих одному /інсайдеру»	Не більше 5%	3,57	0,28	4,1
Н10 «Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительства наданих інсайдерам»	Не більше 30%	5,48	1,08	<u>5,85</u>

Джерело: сформовано автором на основі даних [3].

З табл. 1 видно, що норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) у 2014 та 2015 роках перевищує норму, тому в разі невиконання контрагентом своїх зобов'язань, активи банку можуть значно постраждати. Норматив великих кредитних ризиків (Н8) за аналізований період не перевищується, а це означає, що банк забезпечує адекватність регулятивного капіталу. Норматив максимального розміру кредитів, гарантій, та поручительства наданих одному інсайдеру (Н9) знаходиться в допустимих межах, це свідчить про те, що проводяться операції з інсайдером на умовах, вигідних для банку. Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительства наданих інсайдерам (Н10) не перевищується тому загрози цільності регулятивного капіталу не має.

Окрім зовнішніх способів регулювання кредитного ризику банку виділяють і внутрішні, які стосуються в основному внутрішньобанківського кредитного менеджменту. Основними серед них є: оцінка кредитоспроможності позичальника, лімітування, диверсифікація та створення резервів. Оцінка кредитоспроможності передбачає здійснення якісної і кількісної оцінки позичальника з метою оцінки ступеня кредитного ризику. Лімітування базується на даних попереднього аналізу кредитоспроможності, який в свою чергу є вельми корисним методом оцінки ризику. Диверсифікація дозволяє мінімізувати кредитний ризик на рівні загального портфелю банківських позик [1].

Ризик ліквідності виникає внаслідок нездатності розпізнати або врахувати зміни кон'юнктури ринку, які впливають на здатність швидко реалізувати активи з мінімальною втратою їх вартості і включає неможливість управляти незапланованим скороченням або змінами в джерелах фінансування.

Для контролю за ризиком ліквідності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» на регулярній основі здійснює моніторинг позицій щодо ліквідності. Основним методом аналізу є аналіз строкової структури активів та пасивів банку. На щоденній основі формуються звіти, що включають дані про строки погашення всіх балансових активів та пасивів. Також ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» встановив ліміти на максимальні розриви між активами та пасивами для різних часових проміжків, та контролює їх на регулярній основі. Вивчає додаткові джерела зниження розривів ліквідності (наприклад, облігації внутрішньої державної позики України та депозитні сертифікати, емітовані НБУ) [3].

Банк щоденно проводить моніторинг коефіцієнтів ліквідності, встановлених НБУ, та, за необхідності, здійснює стрес-тестування, аналіз сценаріїв. Станом на 2013-2015 роки зазначені нормативи, розраховані у відповідності до вимог і представлені у табл. 2.

Таблиця 2

**Динаміка економічних нормативів ризику ліквідності
ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за період 2013 - 2015рр., %**

Найменування статті	Норматив НБУ	Значення станом на		
		01.01. 2013	01.01. 2014	01.01. 2015
Н4 «Норматив миттєвої ліквідності» (грошові кошти та кошти, що знаходяться на поточних рахунках та зобов'язання, що підлягають оплаті за вимогою)	Не менше 20%	62,77	30,40	31,5
Н5 «Норматив поточної ліквідності» (активи, що підлягають отриманню чи реалізації протягом 31 дня та зобов'язання, що погашаються протягом 31 дня)	Не менше 40%	79,96	73,79	68,92
Н6 «Норматив короткострокової ліквідності» (певні активи з договірним строком погашення до 1 року та зобов'язання з договірним строком погашення до 1 року та позабалансові зобов'язання)	Не менше 60%	80,58	83,11	76,64

Джерело: сформовано автором на основі даних [3].

Дані табл. 2 свідчать про те, що норматив миттєвої ліквідності на 01.01.2015 р. становить 31,5% і в свою чергу забезпечує своєчасне виконання банком своїх грошових зобов'язань, що обліковуються на поточних рахунках за рахунок високоліквідних активів, оскільки даний норматив перевищує норматив НБУ на 11,5%. Високоліквідні активи банку у 2014 році в порівнянні з 2013 р. значно зменшилися, що призвело в результаті до зменшення миттєвої ліквідності. Дане зменшення свідчить про те, що банку необхідно збільшити розмір своїх високоліквідних активів, що дасть можливість банку виконувати свої грошові зобов'язання в подальшому.

Другим показником є норматив поточної ліквідності (Н5). Він встановлюється для визначення збалансованості строків і сум ліквідних активів та зобов'язань банку. Значення нормативу за аналізований період має тенденцію до зниження. Банківській установі необхідно звернути увагу на тенденції зміни даного нормативу та виявити можливі шляхи підвищення його значення.

Норматив короткострокової ліквідності Н6 встановлюється для контролю за здатністю банку виконувати прийняті ним короткострокові (≤ 1 року) зобов'язання за рахунок ліквідних активів. Максимальне значення нормативу короткострокової ліквідності, на протязі аналізованого періоду спостерігалось на початку 2014 року і становило 83,11%, що є наслідком зростання ліквідних активів (готівкових коштів, банківських металів та ін..) банка, а також свідчить про те що у банка є надлишкова ліквідність, яка негативно впливає на стан банка тому що банк за таких умов не може ефективно розміщувати свої ресурси, а змушений накопичувати їх. Наведені результати свідчать про виконання ПАТ «Райффайзен банк Аваль» вимог НБУ щодо дотримання нормативного значення.

Таким чином, проаналізувавши кредитний ризик та ризик ліквідності на прикладі ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» виявлено, що для гармонійного розвитку діяльності банку необхідно на належному рівні дотримуватися усіх визначених нормативів, а також розробляти ефективну політику управління як активами, так і пасивами, при цьому дотримуючись усіх встановлених постанов та законів НБУ, оскільки управління ризиком ліквідності – це складний і багатогранний процес, який необхідно організувати кожному банку з урахуванням і власних особливостей, і сегментів ринку, які він обслуговує. Фактичний стан ліквідності доцільно розглядати в режимі «он-лайн» у сукупності з багатьма факторами, які для кожного банку є специфічними і повинні враховуватись ризик-менеджментом під час здійснення стрес-тестування та оперативно передаватись топ-менеджерам для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Список літератури:

1. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. №368 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Значення економічних нормативів по системі банків України: Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Річна фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aval.ua>.
4. Герасимович А. М. Коефіцієнтний аналіз ліквідності балансу банку / А. М. Герасимович // Вісник КЕФ КНЕУ імені В. Гетьмана. – 2011. – № 1. – С. 17–26.